

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

Берlach О. П., Чихурський А.С.

АКВАРЕЛЬ В СТАНКОВОМУ ЖИВОПИСІ
Методичні рекомендації для студентів художньо-педагогічних
спеціальностей

Луцьк - 2017

УДК 75. 051 (07)

ББК 85. 146. 5

Рекомендовано до друку

Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

(Протокол № від 2017 р.)

Рецензенти:

Лесик О.В. – доктор архітектури, професор кафедри образотворчого мистецтва.

Марчук В.П. – голова Волинської організації національної спілки художників України, член спілки художників України.

Берлач О. П. Чихурський А.С. Акварель в станковому живописі. Методичні рекомендації для студентів художньо-педагогічних спеціальностей/ О.П. Берлач, А.С. Чихурський/. – Луцьк, 2017. - 26 с.

Методичні рекомендації для студентів художньо-педагогічних спеціальностей спрямовані на поглиблене вивчення технік станкового живопису відповідно до програми спецкурсу та навчального плану.

Автори дають практичні рекомендації по застосуванню методів роботи в малярстві та знайомить з використанням технічних прийомів роботи з аквареллю, а також технологіями і техніками виконання живопису майстрами минувшини.

Адресовано для студентів напряму “Образотворче мистецтво”, педагогічних навчальних закладів.

УДК 75. 051 (07)

ББК 85. 146. 5

© Берлач О. П., 2017

“ Техніка, лише засіб, художник, що
зневажає цей засіб, ніколи не може
вирішити свого завдання...”

О. Роден*

Поняття «техніка» в станковому живописі.

Колористичні якості живописного твору знаходяться у великій залежності від того, наскільки професійно художник використав можливості матеріалів.

В поняття *техніка живопису* включено сукупність вмінь, навичок, способів і прийомів, які використовуються при виконанні художнього твору.

У живописній техніці найбільшу роль відіграють: робота пензлем, спосіб нанесення фарб, вміння передавати форму і колір зображувальних об'єктів, досягнення визначеної фактури кольорової поверхні. Властивості живописної поверхні, її фактура впливають і на силу кольору, а значить і на особливості в зображенні предметів, а також на характер колористичної гами художнього твору.

Техніка станкового живопису включає в себе ціленаправлене застосування фарб в передачі необхідного для картини контрасту по кольору і тону, вміле використання різноманітного ступеня висихання нанесеного на площину фарбового шару.

Уміле використання художником матеріалу знаходиться в тісному зв'язку з образним баченням зображуваного об'єкта, умінням бачити велику форму, визначати важливе для виявлення творчого задуму, не звертаючи увагу на другорядні деталі.

Відомий художник, аквареліст і вчений Н.Н.Волков, який провів дослідження багатьох технічних і технологічних живописних процесів, писав: “Матеріал – перше опосередкування творчого процесу. Він не тільки технічне обмеження. Художник бачить майбутній твір, «в майстерності», в ході сприйняття відбирає найважливіше по суті образу і характеру матеріалу

*Мастера искусства об искусстве, т. 1, М. – Л., Тгиз, 1936

(основа, на яку наноситься рисунок, пігменти, інструмент)... Основний імпульс – від образу, зустрічний – від матеріалу. Я бачу образ в матеріалі. Матеріал (за його можливостями) – „ за образом ”. Таке моє відношення до матеріалу ”.

Техніка живопису, прийоми роботи в тому чи іншому матеріалі тісно пов'язані з усім творчим процесом, так як думки і почуття художника знаходять матеріальне втілення у технології приготування та поєднанні фарб і кольорового шару, в манері малювання, в загальній кольоровій побудові та в кінцевому рахунку в досягнутій виразності твору.

Для того, щоб образне живописне бачення не вступало в конфлікт з практичними можливостями передачі побаченого в матеріалі, необхідно оволодіти професійними методами та технічними прийомами роботи. Легкість малювання, яке ми спостерігаємо в художніх творах старих майстрів, досягнута великою практикою роботи з фарбами, вона побудована на вичерпному вивченні натури і способів її зображення.

Для оволодіння практичною стороною техніки живопису необхідно виконувати, як довготривалі твори, так і короткотривалі етюди. Ці дві форми роботи сприяють глибокому вивченню ремесла живопису, узагальнюють отримані навички.

Акварель. Технічні можливості.

Перші згадки про акварель, були відомі давньоєгипетським художникам відомими розписами на папірусах.

Розвиток акварельного живопису відноситься до часів персидської книжкової мініатюри XII ст. В XV ст. розпочинає застосовуватись чиста акварель, яка вирізняється прозорістю кольору. В середні віки акварель широко застосовувалась не тільки для декоративного оформлення, але і для ілюстрування текстів книги.

Технічні можливості акварельного живопису вперше широко були розкриті Дюрером. На початку XVII ст. акварель стає самостійним видом живопису і

досягає свого розквіту, в XVIII ст., а особливо в XIX ст., завдяки англійським живописцям, де досягнення майстрів якісно вплинули на пейзажі, в олійному живопису.

Оскільки акварель не замінима в передачі швидкої зміни в стані природи, ефектів освітлення, сильних і яскравих вражень, не дивно, що вона привабила до себе особливу увагу художників – романтиків.

Акварель розрізняють на дві техніки: „англійську”, коли живопис виконують на вологому папері, з заливкою деталей малюнка одним тоном і відмивками, та „італійську”, роботу в якій ведуть по сухому папері, з щільним, багат шаровим письмом.

Інтенсивного розвитку в нашій країні акварель набула у XIX столітті. Одним із найбільш відомих акварелістів того часу який віртуозно володів технікою акварельного живопису був І.Рєпін.

Акварельний живопис пов'язаний з відомими нам іменами К.Брюлова, О.Іванова, П.Федотова, І.Крамського, Н.Ярошина, В.Поленова, М.Врубеля, А.Осроумової-Лебедевої. Вони писали сміливо, насичено, їх акварелі темпераментні за виконанням, життєрадісні, захоплюють філігранною технікою, великою кількістю тонких кольорових переходів, розмаїттям полисків.

Признаним майстром акварельного живопису заслужено рахується П.Ф.Соколов, портретист і ілюстратор творів Н.В.Гоголя, І. Рєпін і ін..

Досягнення видатних майстрів акварельного живопису стали основою для розвитку акварельного живопису нашого часу.

Акварельні фарби відносяться до групи клейових лесувальних фарб назва „акварель”, походить від латинського „аква” – вода, так як вода є розчинником для цього виду фарб. Основним в'язучим акварельних фарб є рослинний прозорий клей гуміарабік і декстрин, який легко розчиняється водою. Акварельні фарби мають також пласифікатор у вигляді гліцерину, який не дозволяє фарбі пересихати.

Акварель – єдиний вид прозорих фарб, які мають чистий, яскравий колір.

Першою умовою досягнення успішних занять є наявність якісних матеріалів: фарби, пензлі, папір, про якість вибору яких ми згадували вище. Найкращими зразками акварельних фарб є „ Санкт-Перербург ”, або „ Нева”. Фарби розміщуються в одному порядку, спочатку жовті, далі оранжеві, червоні, фіолетові, сині, коричневі і чорні. Пензлі для акварелі білячі, м’які, за нумерацією № 6-8, № 14-16. Папір обирають щільний, добре проклеєний з зернистістю на поверхні. Гумкою для виправлення малюнка краще не користуватися, але якщо без цього не можна обійтись вибираємо гумку м’яку, без наждачної крихти, щоб при витиранні не порушувати поверхні паперу.

Підготовчі вправи.

Підготовчий рисунок для акварелі має свої особливості. Не можна використовувати дуже м’який олівець, графіт його розчиняється у воді, що призведе до бруду в фарбі. Дуже твердий теж не використовуйте, та як він залишає на папері не потрібні рівчаки. Найкраще використовувати олівці середньої твердості і м’якості.

Олівець не повинен провітлюватись через шар фарби, тому лінії виконують блідими, але лаконічними. Рисунок наносити легкими рухами олівця. При побудові варто намічати полиски, освітлені частини предмета, тіні, напівтіні, рефлекси.

В той же час, чим точніший і виразніший рисунок, тим впевненішою буде робота кольором.

Не можна забувати, що виправлення при роботі аквареллю майже неможливі. Тому необхідно вчитись наносити рисунок без застосування навіть м’якої гумки, клячки.

Закінчивши підготовчий рисунок. Папір потрібно промити чистою водою, нахиливши його під кутом 45°. Це звільнить поверхню аркуша від залишків графітного порошку і можливих забруднень та жирових плям.

Можливий варіант перенесення підготовчого рисунка з одного аркуша паперу на інший. Робити це можна через скло на просвітлення. Копіркою на чорнильній основі користуватись забороняється.

На етапі знайомства з акварельним живописом рекомендується початківцям виконати кілька нескладних *вправ*, що допоможе у подальшому оволодінні технікою.

Нахилити планшет приблизно під кутом 30° до горизонтальної площини і нанести на папір фарбу вільним мазком. При цьому слід слідкувати, щоб мазки не розпливались, а утримувалися в потрібних границях.

Наступною вправою є поєднання двох, а потім і кількох мазків різних кольорів. З'єднувати мазки треба так, щоб вони щільно приєднувались один до одного, але не розтікалися за визначені границі.

Одним із підготовчих вправ для роботи акварельними фарбами може бути проба можливостей фарб палітри. Розвести кожен фарбу водою від найсвітлішого тону до найтемнішого. Прозорість і сила звучання фарб залежить: від поступового нашарування, нанесення їх водночас в повну силу. Це допоможе порівняти можливості двох технік: багатошарового і одношарового живопису. Не можна забувати про те, що акварель від самих світлих до самих темних тонів повинна бути прозора..

Ще однією з вправ є створення кольорової таблиці шляхом змішування кожної фарби з усіма іншими по порядку. Спочатку змішуємо по два кольори в рівних кількостях, надалі по три. В результаті цього ми отримаємо велику кількість дивних кольорів і відтінків.

Відмивка.

Накладання рівного шару фарби на папір будемо називати відмивкою.

Відмивку (залівку) виконувати потрібно швидко, щоб не утворювались границі чи умовні з'єднання одного і наступного прийомів. Фарби розводимо достатню кількість – під час відмивки використовується її немало. Колір слід добавляти у воду, а не навпаки, але не починайте з великої кількості води, так як можна витратити багато фарби для отримання яскравості кольору. В

посудину налийте невелику кількість води і добавляйте пензлем фарбу. Якщо суміш за яскравістю буде вам слабкою підмішайте ще невелику кількість фарби для отримання необхідної насиченості та глибини кольору. Суміш що раз підмішайте, щоб не осідала фарба, і на папері після висихання не утворювались нерівномірні смужки фарби. Перед накладанням фарби, колір перевірте шляхом зафарбовування невеликого шматка також паперу та дайте йому висохнути. Висохла акварель стає більш світлішою і колір може бути інший очікуваному. Папір триматимемо під кутом.

Рівний шар фарби на сухому папері. Відливку змішують в баночці, так як нам потрібно покрити велику площину паперу. Підрамник, на якому натягнутий та приклеєний папір ставлять під невеликим кутом, а пензель плавно ведуть від одної сторони паперу до іншої.

Тепер на папері лежить кілька нанесених смужок кольору. Кут підрамника дозволяє фарбі стікати до низу, на кожен нову смугу фарби, тому між ними немає границь.

Рівний шар фарби на вологому папері. Спочатку папір зволожують маленькою натуральною губкою, яка є важливим інструментом для роботи аквареллю. Підрамник ставлять під кутом, а пензель ведуть від однієї сторони паперу до другої. Те, як фарба біжить вниз по вологій поверхні, спочатку може викликати сумнів, та коли висохне викликає здивування - ідеально рівна поверхня. Це є одним із самих швидких і ефективних методів для покриття фарбою великих частин паперу.

Накладання різних відтінків. Виконання відтіненої розмивки набагато складніше, від нанесення шару однотонної фарби. Послідовне ослаблення, або підсилення кольору при необхідності може дати ефект смуг. Роботу можна вести від світлого до темного, добавляючи більше фарби для кожної смужки.

Найпростіше контролювати ефект коли почати із найтемнішого кольору і кожен раз добавляти воду в суміш. Якщо потрібна темна фарба знизу картини, підрамник потрібно повернути і працювати так само.

Для нанесення кожної нової смужки фарби, пензель спочатку опускаємо в воду, а потім у фарбу, щоб рівномірно послаблювати колір, розмивки. Для більш чіткого переходу від одного відтінку до іншого пензель опускаємо в воду два рази, в цьому випадку фарба потече на вологу частину паперу, створюючи світлий відтінок. Перехід від одного відтінку кольору до іншого завжди слід виконувати на сухій поверхні паперу, так як зміни інтенсивності кольору беруть ледь помітні.

Багатоколірна відмивка (заливка). Відмивки часто складаються не тільки із одного кольору. Наприклад, море може складати визначені кольорові розтяжки. В цьому випадку потрібно заздалегідь змішати всі необхідні кольори, промиваючи пензель між накладанням нового кольору, щоб він залишався чистим .

Щоб досягти ідеального переходу відтінків, без видимих границь краще працювати по зволоженому папері.

Досягти вражаючих ефектів можна наносячи краплі нових кольорів на мокру розмивку, ця техніка називається мокрим-по-мокрому.

Техніки в акварельному живописі.

Техніка мокрим-по-сухому.

Акварель прозора, згідно картина будується нашаруванням, від світлого до темного. Дуже різко вдається досягнути темного кольору лише одним шаром фарби. Таким чином, самий темний колір досягається шляхом нанесення

одного шару на другий до тих пір, доки не отримаємо бажаної глибини кольору. Кожен новий шар накладається на попередній сухий. Це класична акварельна техніка. Коли кожен шар фарби висихає він формує чіткі краї – границі. Ці краї додають живої енергії в роботу. Успіх техніки залежить від чіткого планування. Не варто накладати багато шарів фарби. Як правило, слід використовувати не більше трьох розмивок, заливок, в іншому випадку фарба втрачає чистоту, стає брудною. Починаючи роботу над постановкою слід з'ясувати і чітко розуміти якою має бути фінальна стадія роботи. Лише в цьому випадку можна досягти позитивного результату. Багат шарові розмивки слід класти лише на невеликі частини картини.

Прийдеться спланувати світлотінь. Як нам відомо білим кольором слугує сам папір. Найбільш яскраво освітлені місця досягаються „ резервуванням ”, тобто залишаємо форму на папері і на живопису навкруги її. Яскраво освітлені місця не завжди бувають білі, частини розмивок світлого кольору можна створювати таким же способом, залишаються місця, які часто проглядаються крізь фарбовий шар.

Техніка мокрим-по-мокрому.

Цей метод включає нанесення нових кольорів до того, як висохли перші шари фарби.

Головна проблема цього методу в тому, що його не можна контролювати по контуру, до тих пір, доки фарба не висохне. Частковий контроль можна вести нахилиючи підрамник, щоб фарба текла у визначеному напрямі. Художники інколи повертають підрамник до тих пір, доки не досягнуть потрібного розтікання та ефекту.

Техніка роботи в *один шар, по вологій поверхні* дає можливість закінчити роботу в

„alla prima”, з першого нанесення. Ця техніка найбільш вигідна для передачі швидкої зміни стану природи. Але вона потребує вмілого розподілу етапів роботи, безпомилкового володіння пензлем, вміння чітко з'єднувати границі мазків. Деталі можливо уточнити на висохлій поверхні паперу.

Техніка роботи *alla prima* дозволяє досягнути виняткової кольорової єдності, прозорості і особливої ніжності тонів. Для збереження постійної вологості паперу на

протязі всього сеансу треба підкладати під папір вологу серветку білого кольору. Щоб мазки не розтікались, створюючи водянисті виняткові тони, при роботі по вологій поверхні, на пензель не треба набирати дуже багато розведеної фарби. Тому, чим більше зволожений папір, тим менше фарби треба набирати в пензель.

Якщо фарба ще не просохла є можливість легко висвітлити потрібні місця з допомогою віджатого пензля.

Техніка „мокрим-по-мокрому незамінна для зображення туману, предметів з м'якими контурами. Ця техніка зручна для начерків, етюдів, короточасних робіт.

Живопис „мокрим-по-мокрому ” потребує безпомилкового руху пензля, гострого відчуття кольору, а також чіткої системи розміщення фарб на палітрі.

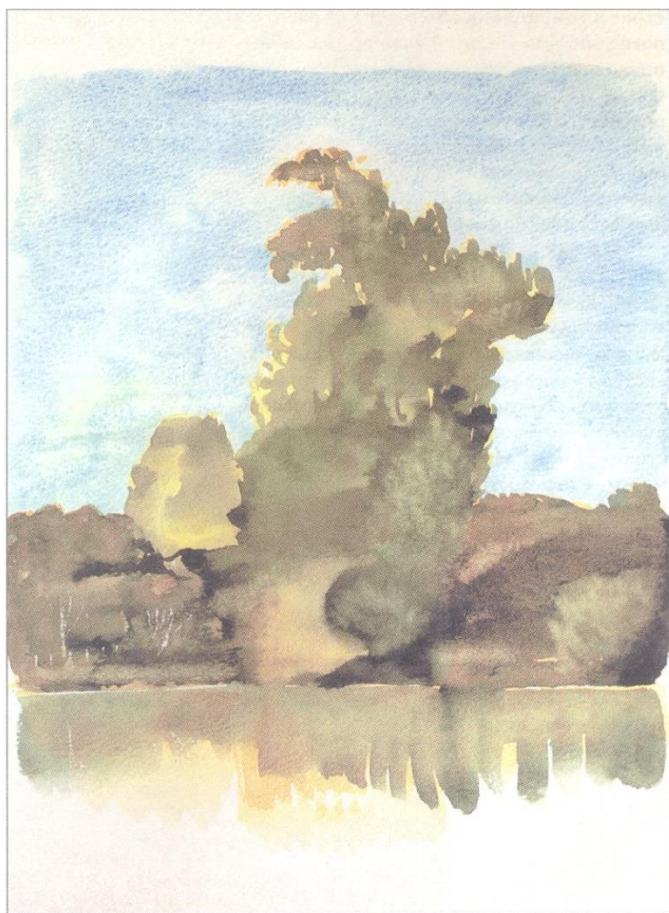
Дуже важливо визначити границю по тону і кольору між тінню, півтінню, світлом і з самого початку зберегти світлі місця, тому що засохлу акварель важко змивати. Необхідно пам'ятати, що кожен, навіть ледь помітний шар фарби впливає на характер всього живописного полотна. Просвітлюючись, нижні шари фарби створюють загальну колористичну гаму. Не варто захоплюватись великим нашаруванням фарби, що може призвести до помутніння кольору і в акварелі зникне життєрадісність, кольорове звучання.

На зволоженому папері в багатошаровому живопису досягнемо більш м'якого поєднання тонів, а для передачі різких контурів папір повинен бути

сухим. Перекривати поверхню потрібно дуже швидко, зверху в низ, щоб не розмити раніше покладену фарбу.

Не рекомендується в роботі технікою акварельного живопису дотримуватись лише одного з наведених прийомів. На початкових етапах боязко приступати до роботи аквареллю. Невдачі закономірні, але ціленаправлена, продумана навчальна робота дасть хороші результати. Дуже важливо запам'ятати, що робота в техніці акварельного живопису починається із світлих тонів. Бережливо, легко прописуємо світлі місця, так як роль білил в акварелі відіграє папір. Уточнюємо тон і колір. Колір з технічної сторони – це фарба – синя, червона, жовта. Тон – це кольорова насиченість.

Метод проявлення малюнка. Світлові плями в акварелі створюються за рахунок зображення того, що їх оточує. Але є і інший метод, який включає в себе накладання фарби, а потім її видалення. Світлотіні зроблені класичним

методом резервування, мають чіткі краї, але часто потребують м'якого, розсіяного ефекту. Наприклад, хмари або предмети з матовою поверхнею не мають чіткої світлотіні і будуть мати вигляд не реалістичних, якщо їх зобразити подібним чином. В таких випадках застосовується метод проявлення малюнка. Нанести фарбу і до того як вона висохне промокнути пензлем, або витерти вологою губкою, кусочком поглинаючого вологу паперу і можна проявити малюнок хмар тощо. Більш

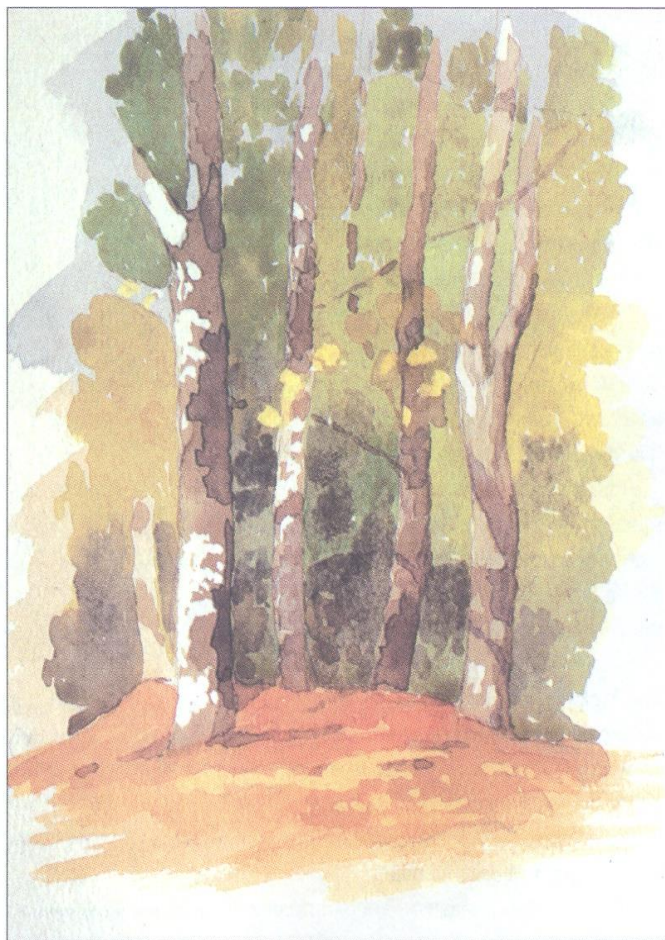
складний кольоровий ефект можна створити проявленням однієї фарби за рахунок іншої. Наприклад, для зображення плямистого листя, нанести темно-зелену відмивку на більш світлу,

висушити, а потім стерти частину темної фарби. Маленькі, м'які світлотіні на

матових поверхнях предметів, або на пейзажах, де зображена віддалена вода, можна зробити шляхом

поглинання фарби. Ватними паличками або сухим пензлем в місцях де повинні бути світлотіні. Стерти суху фарбу можна застосовуючи сильне натискання ватної палички, або пензля набравши в капіляр більше води. Можливий варіант зшкрябування бритвою, або продряпування тонких ліній, створених світлом на травинках, гілочки дерев тощо.

Метод маскуваня.

Зберегти світлові плями наносячи навколо фарбу – ідеальний спосіб, якщо дана форма досить велика. Часто світлотіні можуть бути дуже малі, в цьому випадку використовується техніка маскуваня. Матеріалом виступає „коректор”.

Перевага даного методу в тому, що аквареліст працює вільно, без уваги на освітлені частини живопису. „Коректор ” дозволяє працювати широко, знаючи, що існують захищені частини картини. Наносять коректор пензлем, а коли він висохне, зверху кладуть відмивку. Коли висихає відмивка шрифтову замазку витирають пальцем або гумкою.

Коли „коректор” відчищений, під ним можуть бути яскраво висвітлені частини. В такому випадку їх підфарбовують.

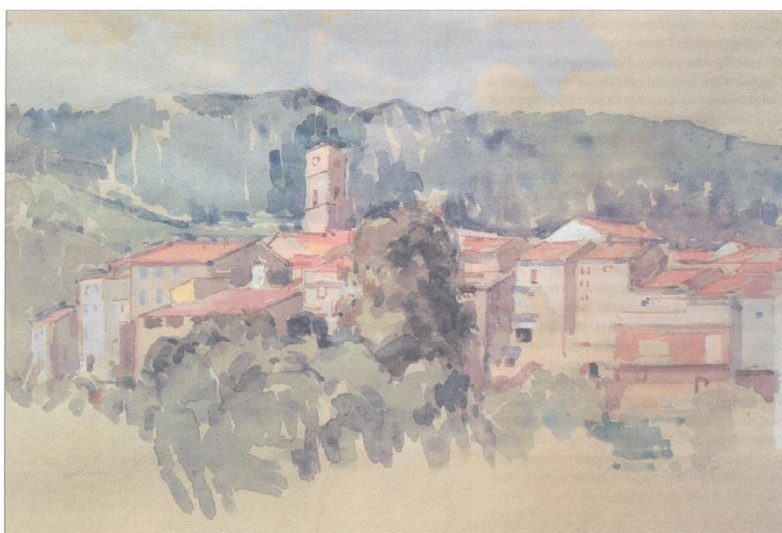
„ Коректор” не тільки забезпечує зручний спосіб збереження білого паперу для яскраво освітлених частин, його також можна використовувати більш конструктивним способом, щоб зробити явні мазки білого кольору.

Метод непрозорої акварелі.

Використовувати техніку непрозорої акварелі рекомендується на кольоровому, або підфарбованому папері. Робота на кольоровій основі дає початок процесу побудови кольорів. Вона особливо підходить для будь-якого живопису без яскравої світлотіні. Для початку папір розтягуємо, оскільки він набагато тонший, чим більшість сортів акварельного паперу. Перед накладанням кольору виконуємо детальний рисунок. Роботу ведемо у взаємодії двох технік мокрим-по-сухому та мокрим-по-мокрому. Секрет ефектної техніки непрозорої акварелі полягає в застосуванні гуашевих білил. Поряд з використанням непрозорої акварелі рекомендується в роботі застосовувати чисту акварель. Колір паперу залишається не заповненим на всій площині, що доповнює картину і відіграє важливу роль в загальній кольоровій гамі.

В живописі дуже важливо використовувати всі можливості фарби і техніки для досягнення потрібного ефекту. Якщо даний метод ідеальний не потрібно боятись його використання. Робота технікою непрозорої акварелі рекомендована для передачі атмосферних ефектів (зображення м'яких полисків у воді, задніх планів, ефектів яскравого освітлення). Якщо папір не можливо

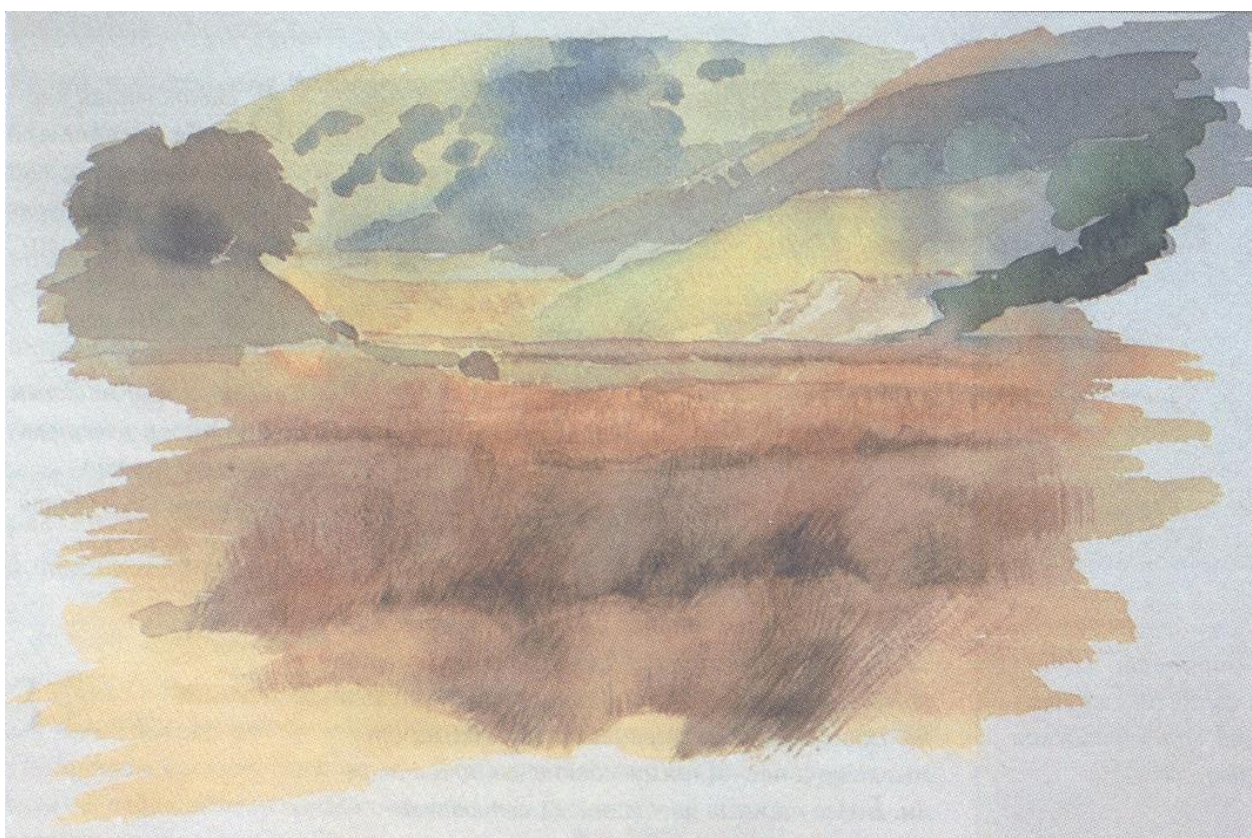
придбати в крамниці, його відмивають самостійно.

Метод текстур в акварельному живописі.

Для передачі ефекту всипаного галькою пляжу, сухої трави на не скошеному лузі, засіяного кукурудзою поля існують кілька методів і технік. Однією з них є – сухий пензель. Робота проводиться пензлем з мінімальною кількістю фарби та води, щоб він покривав папір мінімально. Цей метод найчастіше використовують для передачі хутра тварин, туманних дерев

та ін. Для цього краще всього брати плоский флейцовий пензель, волоски його розпушити великим і вказівним пальцями, занурити у фарбу після чого, вимокати у поглинаючому вологу папері, щоб видалити лишки фарби. Як вказує даний метод пензель повинен бути достатньо сухим, після того як опустити його в фарбу. Пензель тримаємо на границі гільзи та ворсинок злегка їх притиснувши, ведемо ним по паперу створюючи при цьому серію тонких ліній. Лінії накладати можна в різних напрямках створюючи ефект нахилу болотистої трави.

Ще один метод скраплювання фарби при допомозі щетинного флейца, або зубної щітки. Щітку змочують у розведені суміші фарби тримаючи над місцем створення ефекту. Швидким рухом пальця, або мастихіна проводимо по ворсинках щітки чи пензля, так, щоб з нього розлітались крапельки. Ця техніка ефективна для створення піщаного пляжу, але краплі враховуємо по кольоровому та тональному співвідношенні.

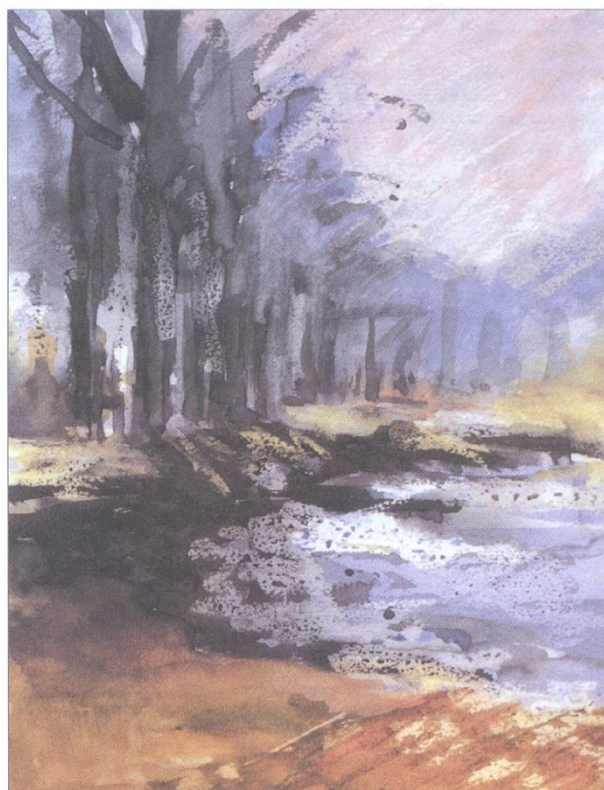
Метод для передачі зображення скель, розтріскувань, тощо – розсипання морської солі на мокрій основі акварельних зображень. Крупинки солі витягують воду, одночасно „виштовхуючи” пігмент і залишають візерунок із

блідих кристалічних фігур. Ефект буває різний. Він залежить від того, наскільки фарба була волога. Ефекти розрізняються в залежності від використаного кольору, вологості відмивки і близькості кристаликів солі один до одного. Ця техніка найрезультативніша на акварельному папері гарячого пресування.

Техніка використання парафіну, жирових основ.

В більшості ця техніка нагадує техніку „маскування”. Ці техніки включають в себе створення блокування фарби і паперу. Але використання парафіну, воску, жирових складників, тощо дає зовсім інший ефект. Це залежить від того, що акварельний папір пористий і нижня частина пор не отримує сліду парафіну, або воску, але якщо натискати сильніше на свічку пори паперу заповняться більше.

Використання парафіну, воску – проста техніка, яка дає надзвичайно гарний результат. Її часто використовують для зображення неба з хмаринками, старих сучкуватих дерев і ін. шляхом нанесення парафіну на вільні частини відмивки в техніці мокро-по-мокрому. Деякі художники будують картину шарами, виконавши рисунок олівцем наносять відмивку, після неї знову рисунок парафіном чи воском, інколи навіть продряплюючи парафін перед нанесенням фарби. В даній техніці можна отримати неочікуваних приємних результатів.

Техніка, перо, туш та акварель.

Перо, туш та акварель ще називають технікою ліній і відмивки. Це змішана техніка, тому важливо постаратись поєднати два матеріали для створення єдиного образу. Не завжди потрібно починати з ліній, кращі ефекти можна отримати рівномірним додаванням кольору або ліній, як цього потребує картина. Рисунок олівця, пера, акварелі та туші складає цікаві поєднання, лінії контрастують з кольоровою відмивкою. Рекомендується використовувати водостійку туш.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акварель. Советы начинающим. // Под. Ред. Н.Платонова, В.Ларионов. – М., 1991.,- 32 с.
2. Алексеев Ю.В. Основания и грунты для станковой живописи // Ю.В.Алексеев – Иллюстрированный справочник для художников. – М., 2010., - 76 с.
3. Алексеева В.В. Что такое искусство / В.В. Алексеева. – М., 1991., -236 с.
4. Английские художники от Хогарта до Тернера / Авт. – сост. И. Кузнецова. – Л., 1966.
5. Антонович Є.А., Шпільчак В.А. Малюнок і живопис. Методичні рекомендації /Є.А. Антонович, В.А.Шпільчак. – К., 1990. – 105 с.
6. Баранчук И. Живопись от А до Я. / И.Баранчук . – М., 2003., - 79 с.
7. Баталини Т. Техника живописи. Акриловые краски. Основные характеристики и применение / Т.Баталини. – М., 2004., - 54 с.
8. Беда Г.В. Живопись / Г.В.Беда - М., 1986. – 214 с.
9. Беда Г.В. Основы изобразительной грамоты / Г.В.Беда – М., 1981. – 207 с.
- 10.Билецкий П. Украинская портретная живопись XVIII в.в. / П.Билецкий. – Л., 1981., - 113 с.
- 11.Білецький П.О. Мова образотворчих мистецтв / П.О.Білецький. – К.: Радянська школа, 1973., - 84 с.
- 12.Винер А.В. Как пользоваться акварелью и гуашью / А.В.Винтер. – М, 1951.
- 13.Винер А.В. Материалы живописи / А.В.Виннер. – М., 1954.
- 14.Гаррисон Х. Рисунок и живопись. Материалы. Техника. Методы. / Х.Гаррисон. – М., 2010., - 252 с.
- 15.Горбенко А.А. Акварельная живопись для архитекторов / А.А.Горбенко. – К.: Будівельник, 1991., - 142 с.
- 16.Гренгберг Ю.И. Технология станковой живописи / Ю.И.Генберг. – М., 1982. – 320 с.

- 17.Гренгберг Ю.И. Технология, исследование и хранение произведений станковой и нестанковой живописи / Ю.И.Гренгберг. – М., 1987. – 307 с.
- 18.Денбновецька В. Особливості викладання живопису на графічному факультеті. / В.Денбновецька.// Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці.- Вип. 9. – К., 2002., - С. 103-107.
- 19.Долгополов И. Мастера и шедевры в 3 томах / И.Долгополов. – М., 1986.
- 20.Елисеев М.А. Материалы, оборудование, техника живописи и графики. / М.А. Елисеев. – М.: Астрель, 2004., - 231 с.
- 21.Жердзицкий В.Е. Живопись / В.Е.Жердзицкий Техника и технология. – Харьков, 2006. – С. 325.
22. Жердзицкий В.Е. Смолы и лаки / В.Е. Жердзицкий // Дизайн-освіта – 2004: теорія, практика та перспективи розвитку. – Х., 2004. – С. 95.
- 23.Жердзицкий В.Е. Темпера / В.Е. Жердзицкий // Дизайн-освіта – 2004: теорія, практика та перспективи розвитку. – Харків, 2004. – 47 с.
- 24.Жердзицкий В.Е. Технология, способы и приёмы в создании произведений станковой живописи / В.Е.Жердзицкий // Вісник Харківського художньо-промислового інституту. – Харків., 2000. - № 3. – 107 с.
- 25.Жердзіцький В.Е. Ахроматичні і хроматичні кольори / В.Е. Жердзіцький // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – Х., 2005.
- 26.Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. / П.М.Жолтовський. – К.: Наукова думка, 1983., - 157 с.
- 27.Зайцев А.С. Наука о цвете и живописи / А.С.Зайцев. – М.: Искусство, 1986 – 158 с.
- 28.Злобин В.И. Изобразительная деятельность – средство познания предметно-пространственной среды / В.И.Злобин. – Харьков: Основа, 1991. – 88 с.

- 29.Зозуля Н. Викладання живопису на першому курсі . навчально-методичні рекомендації / Н.Зозуля// Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 9. – К., 2002. – С. 96 - 103
- 30.Золотой век Нидерландской живописи / Сост. Н.Н.Никулин. – М., 1988.
- 31.Импрессионисты. Их современники. Живопись. Графика. Литература. Музыка. – М., 1976., - 234 с.
- 32.Киплик Д.И. Техника живописи / Д.И.Киплик. – М., 1998., - 327 с.
- 33.Лазарев В.Н. Московская школа иконописи – М., 1980.
- 34.Лазарев В.Н. Старые европейские мастера / В.Н.Лазарев. – М., 1974.
- 35.Лентовський А. Техніка олійного живопису / А.Лентовський. – К., 1959., - 181 с.
- 36.Ломоносова М.Т. Графика и живопись. / М.Т. Ломоносова. – Учебное пособие. – М.: Астрель, 2003.
- 37.Мистецтво України. Енциклопедія. Т. – 1. – К.: УЕ, 1995.
- 38.Митці України. Енциклопедичний довідник. – К.: Українська енциклопедія ім. М.Бажана, 1992.
- 39.Мурашко М.І. Спогади старого вчителя / М.І.Мурашко. – К., 1964.
- 40.Овсійчук В.А. Майстри українського бароко / В.А.Овсійчук. – К.: Наукова думка, 1991.
- 41.Пучков А.С. Методика работы над натюрмортом / А.С.Пучков, А.Б.Триселев // Учебное пособие для студентов пед. ин-тов. – М.: Правещение, 1982. – 160 с.
- 42.Реставрация станковой темперной живописи: Учебник / Под ред. В.В.Филатова. – М.: Изобразительное искусство, 1986. – 264 с.
- 43.Рожко В. Відродження української православної церкви на Волині / В.Рожко. – Луцьк, „Волинська книга”, 2007.
- 44.Рубан В.В. Український портретний живопис другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / В.В.Рубан. – К., 1986.
- 45.Свенціцька В.І., Откович В.П. Світ очима народних митців. Українське народне малярство ХІІІ-ХХ ст. / В.І.Свенціцька, В.П.Откович. – К., 1991.

- 46.Свид С.П. Художні техніки / С.П. Свид. – К., 1977. – 203 с.
- 47.Сухенко В.О. Рисунок / В.О.Сухенко. – К.: „BONAMENTE”, 2004.- 176 с.
- 48.Тютюнник В.В. Основные сведения по технологии живописных материалов и технике живописи / В.В.Тютюнник // Школа изобразительного искусства. Вып. III. – М., 1980.
- 49.Унковский А.А. Живопись темперой и гуашью / А.А.Унковский // – Учебно-методическое пособие. – М.: Просвещение, 1980. – С. 3 – 27.
- 50.Фальк Р.Р. Беседы об искусстве. Письма. / Р.Р.Фальк // Воспоминание о художнике. – М.: Сов. художник, 1982. – 255 с.
- 51.Фрейнгберг Л.Е. Секреты живописи старых мастеров / Л.Е.Фрейнгберг. – М., 1989. – 173 с.
- 52.Харківський художній музей: Альбом / Авт. – упоряд. М.П.Работягов. – К.: Мистецтво, 1983. – 158 с.
- 53.Хвостенко В.В. Техника энкастики / В.В.Хвостенко . – М.: Искусство, 1956. – 33 с.
- 54.Хрестоматія. Рисунок. Живопись. Композиція. – М.: Просвещение, 1989.
- 55.Энциклопедический словарь юного художника. – М., 1983.
- 56.Юный художник. – Л., 1991. – 58 с.
- 57.Ятченко Ю.М. Київська школа рисунка /Ю. М. Ятченко// Українська академія мистецтв. Дослідницькі та наукові праці. – К., 1998.

АКВАРЕЛЬНІ ТЕХНІКИ В НАВЧАЛЬНИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ

Навчальний натюрморт. Акварель. Робота студента.

Натюрморт. Акварель. Робота студента.

Пейзаж. Акварель. Работа студента.

Натюрморт. Акварель. Работа студента.

Натюрморт. Акварель. Работа студента.

ЗМІСТ

1. Поняття «техніка» в станковому живописі.....	3
2. Акварель. Технічні можливості.....	4
3. Підготовчі вправи.....	6
4. Техніки в акварельному живописі.....	9
5. Література.....	19
6. Додатки.....	23